

SU REDİFLİ ŞİİRLER VE FUZULÎ'NİN SU KASİDESİ'NİN KOMPOZİSYONUNA DÂİR

Tahir ÜZGÖR*

Elimizde bu sahada yapılmış bir çalışma bulunmamasına rağmen klasik edebiyatımızda, şiirin dış ahengini temin eden unsurlardan kafiyenin, redife nazaran daha fazla kullanıldığını söyleyebiliriz. Zira şiirde dış musikiyi sağlayacak olan esas, rediften ziyade kafiyedir. Redifin fazla kullanılması ve çok heceli olması, genelde bir başlangıç, bir acemilik devresi hususiyeti olarak alınabilir. Meselâ XVIII. Yüzyıl şairlerinden Râsim'in,

O şûha mihnet-i hecrün melâli söylenilmezmiş
Dil-i gam-mübtelânun hasb-ı hâli söylenilmezmiş

şeklindeki beytinde bu acemiliği görmek mümkündür. Bu sebeple klasik edebiyatımızda bir veya iki heceli rediflerin makbûl olduğu ve daha çok kullanıldığı söylenilebilir.

Biz daha önce edebiyatımızda "gül" redifi üzerinde durmuş ve Fuzulî'nin Gül Kasidesi hakkında bazı dikkatlerimizi ifade etmiş idik ki görebildiğimiz kadarıyla "gül" redifi 84 şairin 1526 beyitlik 140 şiirinde kullanılmış idi.¹ "Su" redifi ise, yine görebildiğimiz kadarıyla, 5 beyitlik 35 gazelde, 6 beyitlik 6 gazelde, 7 beyitlik 11 gazelde, 9 beyitlik 6 gazelde, 11 beyitlik 2 gazelde, 22 beyitlik bir kasidede, 27 beyitlik bir kasidede ve 32 beyitlik bir kasidede, yani 52 şairin 453 beyitlik 64 şiirinde, şiirin dış ahengini sağlayıcı unsur olarak kullanılmıştır. Ancak redif olarak gülden daha az kullanıldığını tespit edebildiğimiz suyun, motif olarak bilhassa Farsçasıyla "âb" ve nadiren Arapçasıyla "mâ" şeklinde, gülden daha fazla zikredildiğini söylemek mümkün görünmektedir.

Su redifini kullanmış olan şairleri alfabetik olarak şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Ahmed (Bey, Taşlıcalı, Dukagin-zâde) (öl.946/1556-7) (1 gazel-7 beyit)
2. Aşkî (XVI.yy.) (1 gazel-7 beyit)

* Prof. Dr., Marmara Ün., Atatürk Eğitim Fak., Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü.

¹ Tahir Üzgör, Edebiyatımızda Gül Redifli Şiirler, *Bir Dergisi*, S. 3, s. 285, İst., 1995

3. Atâ (Üskübî) (XVI.yy.) (1 gazel-5 beyit)
4. Bâkî (öl.1008/1600) (1 gazel-5 beyit)²
5. Bihiştî (Ramazan Efendi) (öl.979/1571) (1 gazel-5 beyit)
6. Belîğ (1 gazel-11 beyit)
7. Dehrî (XIX.yy.) (1 kaside-22 beyit)
8. Derûnî (1 gazel-5 beyit)³
9. Eflâkî (1 gazel-6 beyit)
10. Enverî (XVI.yy.) (1 gazel-5 beyit)
11. Fârisî (Musa Çelebi) (1 gazel-5 beyit)
12. Fevrî (öl.978/1570-1) (1 gazel-5 beyit)
13. Fikrî (öl.992/1584) (1 gazel- 5 beyit)
14. Fuzûlî (1 kaside-32 beyit)
15. Gedâyî (1 gazel-6 beyit)
16. Gubârî (Abdurrahman) (XVI.yy.) (1 gazel-8 beyit)
17. Hâfız (-ı Acem, Muhammed) (XVI.yy.) (1 gazel-7 beyit)
18. Hayâlî (Bey) (öl.963/1557) (1 gazel-7 beyit)
19. Hayretî (öl.940/1534) (2 gazel-6+5 beyit)
20. Kandî (Sirozî) (1 gazel-7 beyit)
21. Latîfî (öl.990/1582) (1 gazel-5 beyit)
22. Lem'î (Lami'i-zade) (XVI.yy.) (3 gazel- 7+7+9 beyit)
23. Muhibbî (öl.974/1566) (2 gazel-5+6 beyit)
24. Mümin (Çelebi) (1 gazel-5 beyit)
25. Nâşid (öl.1206/1791) (1 gazel-9 beyit)
26. Nazmî (Edirneli) (954/1548) (6 gazel-11+5+5+5+5+5 beyit)
27. Necmî (öl.1307/1889) (1 gazel-7 beyit)
28. Neşâtî (öl. 1674) (1 gazel-6 beyit)
29. Nevâyî (Ali Şir) (öl.907/1501) (3 gazel-9+9+7 beyit)

² Bâkî'nin bu gazelini Tarlan, Hayâlî Divanı'nın ikinci neşrinde (İst., 1945, s.338 ve Ank., 1992, s.247) ve Gölpınarlı da Fuzûlî Divanı'nın giriş kısmında (İst., 1948, s.XVIII.) Hayâlî'ye mal etmektedir.

³ Bu güzel, Top.Sar. Bağdat 406 468a'da Derûnî'ye, Revan 1969/153a'da Behçetî'ye ait gösterilmektedir ki makta' beyti,

"Behcet-i meydan nıgârün gül gül olmuş ruhları
Hem-dem olmazdı Derûnî gerçi hergiz nâra su"

şeklindedir.

30. Rahmî (öl.975/1567) (1 gazel-5 beyit)
 31. Revâyî (1 gazel-5 beyit)⁴
 32. Rızâyî (Baba Çelebi) (öl.1039/1629) (1 gazel-5 beyit)
 33. Rindî (1 gazel-5 beyit)
 34. Rûhî (Bağdadlı) (öl.1014/1605) (1 gazel-5 beyit)
 35. Sabrî (öl.1055/1645) (1 gazel-5 beyit)
 36. Sabûhî (öl.1057/1647) (1 gazel-5 beyit)
 37. Sebzî (1 gazel-5 beyit)
 38. Sehî (955/1548) (1 gazel-5 beyit)
 39. Selîkî (XVI.yy.) (1 gazel-9 beyit)
 40. Selman (-i Kadı, Aydınlı) (XVI.yy.) (1 gazel-6 beyit)
 41. Seyfî (1 gazel-5 beyit)
 42. Sıdkî (XVI.yy.) (1 gazel-5 beyit)
 43. Sınânî (-i Kâtibî, Çâkerî Sinan Bey) (1 gazel-5 beyit)
 44. Sofî (1 gazel-5 beyit)
 45. Subhî (öl.1008/1599-1600) (1 gazel-5 beyit)
 46. Şerîfî (Eğridirli) (III. Murat devri) (1 kaside-27 beyit)
 47. Ulûmî (öl.983/1577) (1 gazel-7 beyit)
 48. Ulvî (Çelebi) (öl.993/1585) (1 gazel-5 beyit)
 49. Vechî (1 gazel-5 beyit)
 50. Vefâyî (1 gazel-5 beyit)
 51. Yahyâ (Bey, Taşlıcalı, Dukagin-zade) (öl.1053/1643) (1 gazel-5 beyit)
 52. Yetîm (-i Kadı) (1 gazel-5 beyit)
 53. Zâtî (öl.953/1546) (2 gazel-7+9 beyit)⁵

Görüldüğü üzere "su" redifi 50 şairin 62 gazelinde ve 3 şairin 3 kasidesinde kullanılmıştır. Kasidelerden biri Şerîfî'nin III. Murad medhiyesidir ve 27 beyittir. Diğeri ise bu redifin kullanıldığı en uzun soluklu şiir olan Fuzûlî'nin 32 beyitlik Su Kasidesi'dir.

Bu arada Dehri'nin 22 beyitlik Fuzulî'ye nazire şiirinin, sosyal tenkid babında bir hezliye olduğunu, Orhan Seyfi Orhon (1890-1972)'un oniki beyitlik

⁴ Ali Nihad Tarlan, bu şairi Revânî olarak gösteriyor. (Şiir mecmualarında XVI.-XVII. Asır Divan Şiiri, İst., 1949, fasıkül 4, s.18.)

⁵ Burada sayılan bütün şiirlerin alındığı matbu ve yazma eser ve nüshaların yer ve sayfalarını, şiirlerle beraber yayınlayacağımız için burada belirtmeye lüzum görmedik.

bir hezliye yazdığını söyleyelim ve günümüzde sayın Mikail Bayram'ın Fuzûlî'nin bu kasidesinin 24 beytini başarıyla terbi ettiğini belirtelim.

Bu şiirlerden Belîğ'in 11 beyitlik gazeline -uya, Seyfi'nin 5 beyitlik gazeline -er, Nazmî'nin 5 beyitlik gazeline -an, Nevâyî'nin 9 beyitlik gazeline -emni ve Hayretî'nin 6, Nazmî'nin 11, Dukagin-zâde Ahmed'in 7 ve Nevâyî'nin 9 beyitlik gazellerinde -ar kafiyeleri, geri kalan 342 beyitlik 56 şiirde ise -âra (-ara, -âre) kafiyesi kullanılmıştır ki sondaki vokal bazen redife dahil olmaktadır.

Beliğ'in gazeline, Mef'ûlü / fâ'ilâtü / mefâ'ilü / fâ'ilün, Seyfi'de, Mef'ûlü / mefâ'ilü / mefâ'ilü / fe'ülün, Nazmî'de iki defa Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün ve iki defa Mefâ'ilün / mefâ'ilün / fe'ülün gibi kalıplar, diğer 58 şiirde remel bahrinin Fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün kalıbı kullanılmıştır. Burdan çıkaracağımız netice, su redifli şiirlerde bu redife -âra kafiyesinin ve Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün vezninin daha çok yakıştırıldığıdır.

Şu andaki tespitlerimize göre, klasik edebiyatımızda su redifini ilk defa kullanan şair olarak karşımıza, pek çok ilke damgasını vurmuş büyük üstad Ali Şir Nevâyî çıkmaktadır. Nevâyî, ikisi 9'ar, biri 7 beyitlik üç gazeline bu redifi toplam 28 kere kullanılmıştır ki bu gazellerinin matla beyitleri şu şekildedir:

Yıglamak kem kılmadı bu dîde-i giryânda su
İki arıg ayrılıp ni öksügey ummânda su

Seyl-i eşkim birle yutmuş cümle-i âlemni su
Cümle-i âlemni kem bu nîlgûn târemni su

Saçtı terdin gül üze ol serv-i gül-ruhsâr su
Köymeğin def'iga kıldı ot üze izhâr su

Nevâyî'nin bu şiirleri ile Fuzûlî'nin şiiri arasındaki bazı benzerlikleri ihtivâ eden beyitleri şu şekilde gösterebiliriz:

Nevâyî: -emni su

- 1 Seyl-i eşkim birle yutmuş cümle-i âlemni su
Cümle-i âlemni kem bu nîlgûn târemni su

Fuzûlî:

- 1 Saçma ey göz eşkden gönlümdeki odlara su
Kim bu denlü dutuşan odlara kılmaz çâre su
- 2 Ab-gûndur günbed-i devvâr rengi bilmezem
Yâ muhîf olmuş gözümden günbed-i devvâra su

Nevâyî: -emni su

- 5 İsteniz könlümni kim sahrâda eşkim seylidin
Kayda saldı irkin ol bîmâr dîvânemni su

Fuzûlî:

- 9 İste peykânın gönül hecrinde şevkum sâkin et
Susuzam bir kez bu sahrâda menümçün ara su

Nevâyî: -emni su

- 7 Ey Nevâyî eyle nazm itsen bu dürr-i âb-dâr
Kim aceb yok reşhasıdın ger tutar âlemni su

Fuzûlî:

- 2 Ab-gündür günbed-i devvâr rengi bilmezem
Yâ muhit olmuş gözümden günbed-i devvâre su

Nevâyî şanda su

- 3 Ni aceb görgeç yüzün köp aksa yaşım kim bolur
Çeşmeler içre bahâr eyyâmında tugyânda su
- 4 Her közümdin gâh su geh kan akar kûyun ara
Tört arığ efgân-misil lîk ravza-i Rıdvân'da su

Fuzûlî: (Gazel)

Gül-i ruhsâruna karşı gözümden kanlu ahar su
Habîbüm fasl-ı güldür bu ahar sular bulanmaz mı

Nevâyî: -anda su

Cânga şîrindir okında ney-şekerdir mevtini
Yâ meger cân şîresidin boldı ol peykânda su

Fuzûlî:

- 3 Zevk-i tîgundan aceb yoh olsa gönlüm çâk çâk
Kim mürûr ilen birağur rahneler divâre su

Nevâyî: -âr su

- 1 Saçtı terdin gül üze ol serv-i gül-ruhsâr su
Köymekim def' ifa kıldı ot üzer izhâr su

Fuzûlî:

- 1 Saçma ey göz eşkden gönlümdeki odlara su
Kim bu deñlü dutuşan odlara kılmaz çâre su

Nevâyî: -âr su

- 7 Hasta könlüm zahmı ağzı suhtalık peykânıdın
Bar anın dik kim pamuk birle içer bîmâr su

Fuzûlî :

- 4 Vehm ilen söyler dil-i mecrûh peykânun sözün
İhtiyât ilen içer her kimde olsa yâra su

Fuzûlî'nin Su Kasidesi'nin planı hakkında araştırmacıların fikirlerini gözden geçirirsek rahmetli Haluk İpekten'in bu kasidenin 16.beytini açıklarken, bu açıklamanın sonuna koyduğu 'Bu beyit kasidenin girizgah beytidir (kaçış yeri). Nesib veya teşbib denilen kısım burada sona erer ve bundan sonra Hz. Peygamberi'in övgüsü başlar'⁶ şeklindeki sözleriyle, gördüğümüz kadarıyla fikir beyan eden ilk araştırmacı olarak karşımıza çıktığını görürüz. Daha sonra Adem Çalışkan⁷ ve Prof. Dr. Metin Akar⁸ bu fikri aynen benimseyerek planın son kısmını detaylandırmışlardır. Bu iki araştırmacıdan Adem Çalışkan, ilk 15 beyti nesib veya teşbib diye adlandırmasına rağmen metni şerh ederken 1, 5, 6, 10, 11, 12, 14 ve 15.beyitlerde⁹ yani 15 beytin 9'unda na'tî özellikler bularak kendi kabul ettiği planla tenakuza düşer görünmektedir ki Ahmet Mermer de şerhini bu istikamette yapmıştır.¹⁰ Diğer üç na'tinde de Fuzûlî'nin hemen hemen aynı planı uyguladığını söyleyen Metin Akar ise nesib bölümünde beşerî aşkın terennüm edildiğini ve bu durumun, Hz. Peygamber'in sevgi ve takdirine mazhar olan Kaside-i Bürde'de de bulunduğunu¹¹ ifade eder.

Şairimizin bu kasidesinin kompozisyonunun tesbit etme yönünde söze girmeden önce sanatkarın Türkçe Divan'ındaki diğer na'tlere bu yönde bakmamızda fayda vardır: Fuzûlî, -ür kafiyeli 34 beyitlik na'tinin çok vakur 8 beyitlik nesip bölümünde aklın kader karşısındaki acizliğinden, hevaya bağlanmamak gerekliliğinden herkesin Hz. Zekeriya'ya benzemesinin mümkün olmayacağından söz ederek

Dil-i pür-âteş-i âşıkdur âh-ı serd ile hoş
Olur bürüdete mâ'il tabâyi'-i mahrûr

Füsürde zâhid eger âşık-ı ciger-sûza
Refâkat itse yüz ıl zulmetine düşmez nûr

Hoşam ki ışk ile rüsvâ-yı hâs ü âmem men
Felek bu şîve ile eylemiş meni meşhûr

Müdâm nakd-i hevâ hâtırumdadur meknûn
Hemîşe fikr-i mahabbet dilümedür mezkûr

şeklindeki 4, 5, 7, ve 8 beyitlerde aşk ve mahabbetten bahseder. Ancak gürizi teşkil eden

6 Haluk İpekten, *Fuzûlî, Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Bazı Şiirlerinin Açıklamaları*; Ankara 1973

7 Adem Çalışkan: *Fuzûlî'nin Su Kasidesi ve Şerhi*, Ankara 1992, s.53

8 Doç.Dr.Metin Akar: *Su Kasidesi Şerhi*, Ankara 1994, s.101

9 A.Çalışkan, Age. S.60-106

10 Ahmet Mermer, *Su Kasidesi -Fuzûlî, Konevî Dergisi*, S. 25, s. 18-21

11 M.Akar: Age.s.99-100

"Niçün ki hân-ı mahabbet meveddet-i şâhî
Ki halkadur sebab-i feyz-i Kirdigâr-ı gafûr"

şeklindeki 9. beyitte bu mahabbetin mahiyetini çok vazıh bir biçimde ortaya koyar ve bilahare Hz. Peygamberimiz'i övmeye başlar. 14 beyit nesib 31 beyitlik 'Hançer' ve yine 14 beyti nesib 27 beyitlik 'Sabâ' redifli na'tlerin bu bölümlerinde aşkla ilgili ifadeler yer alır, ancak ifade edilen bu aşkın beşeri olduğuna dair karineler bulmak pek mümkün görünmemektedir. Sadece Hançer Kasidesi'nin

'Zülâl-i vaslına leb-teşneyem bir türk-i bed-hüyuñ
Kim andan katre-i âb istesem darta revan hançer'

şeklindeki 2. beytinde böyle bir tutumun ortaya konduğu söylenebilir ki bu beyitle Su Kasidesi'nin

'Men lebûñ müştâkıyam zühhâd kevser tâlibi
Nitekim meste mey içmek hoş gelür hüşyâre su'

şeklindeki 10. beytini bir yönde alakalandırmak mümkündür. Ancak şiirlerinde pek çok menfi sayılabilecek sıfatların yanında 'put, sanem, kafir' gibi kelimelerle Allah'ı kaseden Fuzûlî'nin diline vakıf olanlar, şairimizin burada, tıpkı Metin Akar'ın da andığı ve doğru olarak manalandırdığı

'Cân virür la'lüñ temennâsında min âb-ı hayât
Feyzüñe leb-teşne yüz Hızr ü Mesîhâ'dur senün¹²

şeklindeki beyitte olduğu gibi Allah'tan ve Hz. Muhammed'den feyz, rahmet ve şefaata talep ettiğini görürler.

Su Kasidesi'nin 15 beyitlik bu kısmında 2. ve 3. şahıs olarak verilen sevgilinin, maddi mânâda bir sevgili olarak alınması, şiirin na'tî hüviyetini, dâhî Fuzûlî'nin, putperest eğitim içerisinde yetişmiş bulunan Ka'b bin Züheyr gibi na'tte beşerî mânâda sevgilisini zikredebileceğinin kabûl edilmesi, şiirin bu bölümüne gereken dikkatin gösterilmemesi sonucudur.

Bırakınız 5. beyitteki emsâlsiz güzellik ve mükemmelliğin timsâlini Fuzûlî, Hz. Peygamberimiz'de değil de kendi devrinde yaşamış bir güzelde bulmuş olsun, bırakınız 8. beyitle, gam gününde Hz. Peygamberimiz'in şefaatinin değil de sevgilisinin vereceği suyu beklemiş olsun, hatta bırakınız bu kasidenin,

Yâ Habiballah yâ hayre'l-beşer müştâkuñam
Eyle kim leb-teşneler yanup diler hemvâre su

şeklindeki 26. beytinde bir bakıma şerh ettiği,

Men lebûñ müştâkıyam zühhâd kevser tâlibi
Nitekim meste mey içmek hoş gelür hüşyâre su

şeklindeki 10. beyitte özlemini duyduğu dudak ile Hz. Peygamber'in feyzini istediğini değil de beşeri planda bir sevgilinin dudağına duyduğu hasreti terennüm etmiş olsun, hatta hatta bırakınız 23 ve 24. beyitlerde de şerhi yapılarak Hz. Peygamberimiz'in kabrine aktığı ifade edilen suyun 'kabir' mânâsına değil de 'cennet, bahçe' mânâsına alınan 'ravza' kelimesinin geçtiği 11. beyitte sevgilinin bulunduğu cennet gibi bir yere aktığını söylemiş bulunsun. Mânâlandırılmalar bu istikamette yapılırlar ve 13. beyitte izhar edilen el öpme arzusu beşerî aşk anlayışı içerisinde alınırsa şairimizin kendisini, Ortaçağ Avrupası insanının centilmenliği içinde zarif bir reveransla nazik bir şekilde sevgilisinin elini öper bir tarzda karikatürize etmesi gibi bir tablo karşımıza çıkar ki klasik edebiyatımızda maddî planda dudak öpme arzusunun ifadesine çokça rastlamamıza karşılık yine bu planda el öpme arzusunun ifadesine pek rastlanılmamasının yanında böyle bir arzuyu ortaya koymanın çok daha sonraki yüzyıllarda başlayan şurî Batılılaşma hareketlerinden önce, Fuzûlî'nin sosyo-kültürel bir Batılılaşma'yı gerçekleştirdiği mânâsına geldiğini de kabul etmek mecburiyetindeyiz. Hemen hemen baştan itibaren kendi halinden, sevgilisinden ve aşktan bahseden Fuzûlî, 13 ve 14. beyitlerde, ne kendisinden, ne sevgilisinden, ne de aşkıdan bahseder görünmektedir. Eğer, teknik itibarıyla 15. beyitle aynı yapıdaki

'Serv serkeşlik kılır kumrı niyâzından meger
Dâmenin duta ayagına düşe yalvara su'

şeklindeki 14.beyti sadece zahiri olarak kumrunun serviye âşık olması şeklinde mânâlandırırsak, lkasik edebiyatımızda beşeri aşkı temsil eden ve 15. Beyitte zikredilen bülbül ile gül ve ilahi aşkı temsil eden şem' ile pervanenin yanında servi ve kumrunun temsil ettiği üçüncü bir aşk türünü de kabul etmek mecburiyeti ortaya çıkmaktadır ki bu, seven ve sevgili arasına suyun girmesiyle hasıl olan bir sulu aşk olmalıdır. Bu iki beyitten sonra birden bire Hz. Peygamberimiz'in karşımıza çıkması, üstteki beyitlerin bahsedilen hüviyet içerisinde değerlendirilmesi halinde çok bozuk bir kompozisyon ortaya koymaktadır. Fuzûlî gibi dâhî, âlim ve üstad bir şairin, böylesi bir basit hatayı işleyemeyeceğini düşünemesek bile beyitlere biraz da bu açıdan dikkat edilirse, büyük şairin, bütün 12 beyit boyunca yaptığını bu iki beyitte adeta neticeye vardırıldığını ve Hz.Peygamberimiz'in zuhurunun gereğini anlatarak onu anmaya zemin azırladığı görülür. Bütün bunları görmezden gelmede gösterilen ısrarın, kültürümüzü tam olarak anlamayan, anlamak istemeyen ve kasten yanlış manalandıran oryantalist ve materyalist zihniyetlerle aynı gözlüğü kullanmak demek olduğunu söyleyebiliriz.

Şiirin planını tesbit etmek gayesiyle Su Kasidesi'ne baktığımızda, onun ilk iki beytinin, şairin kendi halini tasvir mahiyetinde olduğunu görürüz. 3. beyitten itibaren 8. beytin sonuna kadar teklik 2. şahsa hitap edilmektedir. Bu şahsın kimliği hakkında bir fikre sahip olabilmemiz için bu şiirin ber na't olduğunu

hatırlamasak bile 5. Beyte biraz dikkat sarfetmemiz kafidir ki burada bu beytin yayınlayacağımız şerhinde ortaya konmaya çalışıldığı gibi açıkça Hz. Peygamberimiz karşımıza çıkmaktadır. Bu arada 3, 8 ve 9. beyitlerde tîğ ve yepkân (kılıç ve temren)'in çelikten yapılmış olmaları dolayısıyla suyu ihtiva ettikleri ve çelikte bulunan o sudan istifade etme hayalinin bir ortak yön olarak kullanıldığı görülmektedir. 9. beyitte şair kendi gönlüne hitap etmekte fakat 'hecrinde' kelimesindeki teklik 3. şahıs 'kûy' kelimesindeki iyelik ile ifade edilmekte ve 'ravza' kelimesi ile bu şahsın kimliği kısmen de olsa belirtilmektedir. 'Mutfak, çiçek bahçesi, çayır-çimenlik, mecazen cennet, mezar, cenaze töreni...' gibi mânâlara gelen bu kelimenin Ravza-i mutahhara ve Ravza-i tayyibe şeklindeki tamlamalarıyla Hz. Peygamberimiz'in kabirlerini anlatmak için kullanıldığını da burada hatırlatalım. 11. beyitle mânâca irtibatlı 12. beyitte şair, kendisi için bir temennide bulunuyor, fakat 'ol kûy' ifadesiyle önceki beyte atıfta bulunarak sevdiği şahsı belirtiyor. Dostlarına vasiyette bulunduğu 13. beyitte de 'yâr' bulunmaktadır. 14 ve 15. beyitlerde 'su'yun fonksiyonlarından bahsedilmektedir ki bu 'su', kumrunun niyazına aldırmayan serviye ve bülbülün kanını bir reng ile içmek isteyen güle nüfuz ederek kurtarıcı bir vafa sahip olan 'su'dur, yani âlemlere rahmet olarak gönderilen Hz. Peygamberimiz'dir. 16. beyitten itibaren Hz. Peygamberimiz teklik 3. şahıs olarak zikredilerek mucizeleri anlatılır. Yirmi üçüncü ve yirmi dördüncü beyitlere de tıpkı on birinci beyitte olduğu gibi suyun, O'nun ayağı toprağına ulaşma arzusu ifade edilmekte, yirmi beşinci beyitte teklik 2. şahıs olarak Hz. Peygamberimiz karşımıza çıkmakta, bu husus 26. beyitte iyice vuzuha kavuşturulmata; 27 ve 28. beyitlerde bu hitap şekline devam edilmektedir. 30. beyitte sözlerinin kıymetli oluşunu, na'tin bereket ve uğuruyla açıklayış sözkonusudur. 31 ve 32. beyitler, dua mahiyetinde tek bir cümle teşkil etmektedir.

Kabataslak bir şekilde,

1-2 kendi halini tasvir,

3-4 sevgilinin kendisi üzerindeki tesiri,

5-6 sevgilinin güzelliğinin benzersizliği,

7-8 sevgilinin güzelliğinin kendisine tesiri ve sevgilisinden dilekte bulunma,

9-10 sevgilisinden ayrılık esnasında gönülden dilekte bulunma ve sevgilisinin dudağını isteyiş,

11-12 suyun, sevgilisinin bulunduğu yere akması ve kıskanç şairin ona engel olma arzusunu ortaya koyması,

13-14 servinin ve gülün kumruya ve bülbüle merhamet etmesini sağlamak için suyun aracı olması şeklinde özetlenebilecek ilk 14 beyitte, 11, 13 ve 14. beyitler şairi (âşığı) direkt olarak vermemektedir. Ancak 11. beyit, mutlaka 12. beyitle birlikte mânâlandırılmalıdır ki beyitte var sanılan mânâ uzaklaşması o zaman ortadan kalkar.

Bu özetleme çerçevesinde ilk 15 beytin 2 beytini nesib, 13 beytini teşbib diye adlandırmamızın mümkün olabileceği hususu karşımıza çıkar. Zira ilk iki beyitte tasvirî yön, sonraki beyitlerde ise aşkını ifade ediş hakimdir. Bu anda sevdiği kimseyi ya doğrudan veya dolaylı olarak övdüğünü söyleyebiliriz ki bu daha ilk beyitten itibaren na'fî özelliklerin bulunduğu mânâsını da beraberinde getirir.